

Mai 1999, "Äripäev"

Kasumiüksuse edukust näitab investeringu tulusus

Kuidas hinnata firma kasumiüksusi? Paljude ettevõtete juhtimisarvestus (*controlling*) kajastab perioodi tulemusi jääktulude kaudu. Allüksuste jääktulud summeeruvad firma puhaskasumiks. Selline hindamisskeem ei peegelda aga ressurside kasutamise efektiivsust; seda näitab investeringu tulusus.

Hindamisel tuleks silmas pidada "kapalistlikku" eesmärki: tegevjuhtide ülesanne on maksimeerida kasum nende käsutuses olevate ressurside abil. Investeering kasumiüksusse koosneb põhivarast ning käibekapitalist. Puhaskasum, suhtena investeringu suurusesse, näitabki äritegevuse kvaliteeti. Mõnevõrra hägune on käibekapitali olemus: seda ei kajasta otseselt ükski kasumiaruande ega bilansi kirje. Käibekapital (*working capital*) on arvutuslik ning moodustub käibevara ja lühiajaliste kohustuste vahena. Käibekapitali vajaduse määravad ühelt poolt: vajalik rahavaru, optimaalne debitoorne võlgnevus ning varude tase, teiselt poolt: lubatav võlgnevus hankijatele, muud lühiajalised kohustused. Kasumiüksuse efektiivsuse kujunemisel mängivad seega olulist rolli lao- ja tootmisvarude optimeerimine, õige krediitmüügi poliitika ning soodsate maksetingimuste väljakauplemine hankijatelt. Toome näitena firma äriüksuste võrdluse:

Äriüksuse..	Üksus A	Üksus B
Perioodi käive	10 000	15 000
Muutuvkulud	3 000	5 500
Püsikulud	6 000	8 000
Jääktulu	1 000	1 500
Käibevara	5 000	8 500
Lühiajalised kohustused	2 500	1 500
Käibekapital	2 500	7 000
Põhivara	1 500	3 000
Investeering kokku	4 000	10 000
Investeeringu tulusus	<u>25%</u>	15%

Tabelist selgub, et jääktulu (kasumi) järgi on B-üksus 50% võrra edukam. Kui aga võrrelda tulemusi investeringu tulususe järgi, selgub hoopiski vastupidine: B-üksuse efektiivsus on madalam. Investeering, mis on 2,5 korda suurem kui A-üksuses, toodab omanikele kõigest 15%. A-üksuse investeeringute tulusus on aga 25%. Milles asi? Selgub, et A-üksus opereerib väiksemate laovarudega ning on karmistanud krediitmüügi poliitikat; nende lühiajaliste kohustuste tase iseloomustab hankijatelt väljakaubeldud soodsaid maksetingimusi; põhivara tase on optimaalne.

Armin Laidre
ärijuhtimise kutsemagister